

Κοινωνική Δικαιοσύνη (Social Justice) και «Διασταυρωτικές»/Διασταυρούμενες Προσεγγίσεις (Intersectionality) στον Αθλητισμό, στη Φυσική Αγωγή και Φυσική Δραστηριότητα και στην Παιδαγωγική της Υγείας

Δάγκας Συμεών

Καθηγητής της Αθλητικής Επιστήμης, της Φυσικής Αγωγής και της Φυσικής Δραστηριότητας. Πρύτανης του Πανεπιστημίου Chichester

Παπαδοπούλου Φωτεινή

Διδάκτορας, Λέκτορας της Αθλητικής Επιστήμης και της Φυσικής Αγωγής. Μητροπολιτικό Κολλέγιο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παιδαγωγική και η εκπαίδευση για την κοινωνική δικαιοσύνη επισημαίνει και αναδεικνύει τις ανισότητες στις ευκαιρίες μεταξύ των κοινωνικά μειονεκτικών ομάδων μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Το κείμενο μας παρουσιάζει κριτικά και αναλυτικά, θέματα που αφορούν στην κοινωνική δικαιοσύνη και στον αθλητισμό, στην υγεία και στη φυσική δραστηριότητα των νέων που προέρχονται από κοινωνικά μειονεκτικές ομάδες, όπως οι εθνοτικές μειονότητες. Παράλληλα, στο κείμενο παρουσιάζεται η σημασία της υιοθέτησης και της χρήσης σε μελλοντικές έρευνες της θεωρίας των «Διασταυρωτικότητων» (Intersectionality) που εμπλέκει τον αθλητισμό, τη φυσική δραστηριότητα και την παιδαγωγική της υγείας με την προώθηση των αξιών της κοινωνικής δικαιοσύνης και, επιπλέον, επεξηγεί τις πολύπλοκες σχέσεις και διασταυρώσεις ποικίλων κοινωνικών ζητημάτων (π.χ. φύλο, εθνικότητα, κοινωνικές τάξεις) και την επίδρασή τους στον προσδιορισμό της ανθρωπίνου δράσης με μέσο τον αθλητισμό και τη φυσική δραστηριότητα σε νέους ανθρώπους, για παράδειγμα με έγχρωμη ή/και ασιατική καταγωγή (Black, Asian Ethnic Minorities/BAME).

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική Δικαιοσύνη, Διασταυρωτικές/Διασταυρούμενες προσεγγίσεις, Παιδαγωγική της Υγείας, Φύλο, Φυλή, Εθνικότητα/Εθνότητα.

Εισαγωγή

Ο νεοφιλελευθερισμός είναι μια κοινωνική, πολιτική και οικονομική θεωρία που απαιτεί από τα άτομα να είναι ή/και να γίνουν προσωπικά υπεύθυνα για τις επιλογές τους σχετικά με την υγεία, την εκπαίδευση και τον τρόπο ζωής τους (Macdonald, 2012). Ως εκ τούτου και αναπόφευκτα, επηρεάζεται ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνίες αντιλαμβάνονται την έννοια της διατήρησης της καλής υγείας των πολιτών τους (Macdonald, 2012) σε πολλές επίσημες και κοινωνικά

Διεύθυνση αλληλογραφίας:

Δάγκας Συμεών
Καθηγητής Αθλητικής Επιστήμης, της Φυσικής Αγωγής και της Φυσικής Δραστηριότητας.
Vice Chancellor of the University of Chichester/UK.
University of Chichester, College Lane, Chichester, West Sussex, PO19 6PE
s.dagkas@chi.ac.uk

E-mail:

κατασκευασμένες οντότητες (π.χ. παιδαγωγικές πολιτικές) αλλά και σε ανεπίσημα κοινωνικά περιβάλλοντα, όπως η οικογένεια και οι ομάδες που πραγματοποιούν ελεύθερο παιχνίδι. Ωστόσο, η έννοια της προσωπικής ευθύνης υποθέτει και πιθανά προϋποθέτει ότι οι άνθρωποι έχουν την [κοινωνική] δυνατότητα και τους οικονομικούς πόρους για να κάνουν ενημερωμένες, συμφέρουσες και αποτελεσματικές επιλογές σχετικά με την (ιδανικά – καλή) υγεία τους και τα πρότυπα της φυσικής δραστηριότητας, τα οποία επιλέγουν να ακολουθήσουν (O'Sullivan, 2012).

Παρόλα αυτά όμως, για μια πληθώρα φυλετικών ομάδων - όπως των έγχρωμων ή/και των ασιατικών εθνοτήτων - δομικά, κοινωνικοπολιτικά και οικονομικά εμπόδια όπως οι επίμονες ανισότητες στην πρόσβαση της υγείας, το κοινωνικοοικονομικό καθεστώς συγκεκριμένων κοινωνικών στρωμάτων και συγκεκριμένων «περιοχών» στον παγκόσμιο χάρτη, περιορίζουν τη δυνατότητα για άθληση και φυσική δραστηριότητα, η οποία σε πολλές παγκόσμιες δημόσιες πολιτικές υγείας είτε δεν προβλέπεται είτε παραμελείται. Η Rose (2006, στην Macdonald, 2012, σ. 38) επισημαίνει ότι στις νεοφιλελεύθερες κοινωνίες, «η διατήρηση της υγείας και της ποιότητας ζωής έχει γίνει υποχρεωτική με συνέπεια να διατυπώνονται αρνητικές κρίσεις προς εκείνους που αρνούνται ή δυσκολεύονται (για διάφορους λόγους) να υιοθετήσουν φυσικά δραστήριες και ενεργητικές υγιείς συμπεριφορές». Επιπλέον, η Macdonald (2012) καθιστά σαφές ότι «η διάχυτη ύπαρξη του νεοφιλελευθερισμού παγκοσμίως μπορεί να κάνει τη νεοφιλελεύθερη προσέγγιση για την υγεία του πληθυσμού να φαίνεται φυσική και λογική με αποτέλεσμα να στερεοποιεί την κριτική ενάντια σε αυτούς που δεν υιοθετούν πολιτικές και εξατομικευμένες κατευθύνσεις με κέντρο την υγεία, την άσκηση και τη φυσική δραστηριότητα» (σ. 42).

Σε πρόσφατη ερευνητική εργασία, οι Dagkas και Hunter (2015) τόνισαν ότι σε κάποιες περιοχές του κόσμου, η διαλεκτική για την υγεία προωθεί τον διαχωρισμό (καθώς συγκεκριμένοι τύποι του ανθρώπινου σώματος χαρακτηρίζονται ως διαφορετικοί και πιθανά «προβληματικοί») καθώς ενισχύουν την αρνητική τάση προς έγχρωμα σώματα ('brown'/'black'), αλλά και κατηγοριοποιώντας τα σαν «αρνητικά» χαρακτηρίζοντας τα «τεμπέλικα», «παχύσαρκα» και «ανθυγιεινά». Η Azzarito (2014) υποστηρίζει ότι ερευνητές παγκοσμίως «συμφωνούν στο ότι χρειάζεται να υιοθετηθούν σύγχρονες και μοντέρνες προσεγγίσεις για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι περίπλοκες – και κατά τύπους - «υπόγειες» και «κρυφές» εκδηλώσεις ανισότητας στα σημερινά σχολικά περιβάλλοντα, κυρίως σε σχέση με το ανθρώπινο σώμα».

Η έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης προβάλλει απαραίτητη να χρησιμοποιείται για να αναγνωριστεί ότι ο αθλητισμός και/ή μαζί με τη Φυσική Αγωγή μπορούν να διευκολύνουν, να προωθήσουν και να διατηρήσουν την κοινωνική ισότητα, να αντιμετωπίσουν ζητήματα ρατσισμού και διακρίσεων, θέματα ισότητας φύλου, και αναπηρίας και να συμβάλλουν αποφασιστικά σε συναφείς πολιτικές με σκοπό τη συμπερίληψη (EU Work Plan for Sport, 2013). Κατά συνέπεια, ο αθλητισμός για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς μηχανισμούς για να διευκολυνθεί η αλλαγή ή/και η βελτίωση της συμπεριφοράς προς την ισότητα και τη συμπερίληψη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πιστεύει ακράδαντα ότι ο αθλητισμός διαδραματίζει ζωτικό ρόλο, όχι μόνο στην ατομική υγεία και τη φυσική κατάσταση, αλλά και στον διαμορφωτικό ρόλο της ευρύτερης Ευρωπαϊκής κοινωνίας προωθώντας την κοινωνική συνοχή, ειδικά για τους νέους (Erasmus+, 2024). Ο αθλητισμός σε όλες τις μορφές του λοιπόν μπορεί να προωθήσει την ισότητα και τη συμπερίληψη όλων των κοινωνικών ομάδων – μειονεκτικών ή/και μη – μέσω

πολιτικών που υλοποιούνται μέσα σε προγράμματα βασισμένα και εμπνευσμένα από τις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης (Papadopoulou & Dagkas, 2024).

Βασιζόμενοι λοιπόν, στις πεποιθήσεις και στις απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη συνδιοργάνωση ενός παγκόσμιου συνεδρίου όπου συμμετείχαν οι Υπουργοί Αθλητισμού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλες υψηλά ιστάμενες προσωπικότητες του παγκόσμιου αθλητισμού, η δήλωση της MINEPSV (UNESCO, 2013) πρότεινε οι Υπουργοί Αθλητισμού να διαμορφώσουν πολιτικές για την ανάπτυξη, την κατάρτιση και την περαιτέρω επιμόρφωση εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής, εκπαιδευτών και προπονητών αθλητικών δραστηριοτήτων και αθλημάτων με σκοπό την παροχή προσαρμοσμένων και κατάλληλων αντίστοιχων προγραμμάτων. Τέλος, στην ομαδική δήλωσή τους, επανέλαβαν την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα σε παγκόσμιο επίπεδο και για πολιτικές που στηρίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία και δείκτες αξιολόγησης μέσω ερευνητικών προγραμμάτων, με στόχο την καθιέρωση εκπαιδευτικών δράσεων που προάγουν την ομαλή κοινωνική ένταξη των κοινωνικά μειονεκτικών ομάδων με «όχημα» τον αθλητισμό και τη Φυσική Αγωγή.

Στο κείμενο μας παράλληλα υποστηρίζουμε ότι η ενδελεχής εξέταση χαρακτηριστικών που αφορούν σε κοινωνικά μειονεκτικές ομάδες (π.χ. φυλή, φύλο, εθνικότητα/εθνότητα) από την οπτική της θεωρίας των Διασταυρωτοτήτων (Intersectionality) (Crenshaw, 1991) μπορεί να παρέχει πολύτιμες πληροφορίες στον τρόπο για παράδειγμα, που οι νέοι από διαφορετικές μειονοτικές εθνότητες και άλλες κοινωνικές ομάδες εκφράζονται μέσα από τον αθλητισμό, τη Φυσική Αγωγή και κάθε λογής δραστηριότητα και πώς αυτοί λειτουργούν σε σχέση με την υγεία τους. Επισημαίνουμε ακόμα και θεωρούμε απαραίτητο τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ερευνών που θα εμπνευστούν και θα χρησιμοποιήσουν τη θεωρία των Διασταυρωτοτήτων (Intersectionality) (Crenshaw, 1991) για να εξηγήσουν και να πληροφορήσουν μελλοντικές πολιτικές και πρωτοβουλίες για το πώς ο αθλητισμός, η φυσική δραστηριότητα και η Φυσική Αγωγή θα επηρεάσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ζωές τους και θα βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους καθημερινά και μακροπρόθεσμα. Η «παιδαγωγική της υγείας» και η κοινωνική δικαιοσύνη γίνονται κατανοητές και εφαρμόζονται αποτελεσματικά και ενεργητικά, μόνο όταν περιγράφονται μέσα από τις πολύπλοκες διασταυρούμενες αλληλεπιδράσεις των πολυποίκιλων κοινωνικών φαινομένων (π.χ. τα ζητήματα φύλου, εθνικότητας, εθνότητας και κοινωνικής τάξης).

Κοινωνική δικαιοσύνη, φυσική αγωγή και άθληση, φυσική δραστηριότητα και υγεία

Η αναγνώριση της ύπαρξης πολλαπλών Διασταυρωτοτήτων, σε επίσημα και ανεπίσημα παιδαγωγικά πλαίσια, όπου υπάρχουν και κυριαρχούν οι νέοι είναι ένα πρώτο και θεμελιώδες βήμα για να κατανοηθούν οι πολυπλοκότητες του αθλητισμού και της ευρύτερης σωματικής δραστηριότητας (Papadopoulou & Dagkas, 2024). Συνάμα, είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι αντιφάσεις στη συμμετοχή και οι ανισότητες σε θέματα υγείας για πληθυσμούς από διαφορετικές εθνότητες και πολιτιστικές ομάδες μειονοτήτων (Bowleg, 2012). Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα κατά την εξέταση της πρακτικής του αθλητισμού, της φυσικής αγωγής και της υγείας είναι η κατανόηση και η αναγνώριση πώς η έννοια του «προνομίου» [privilege] και η καταπίεση λειτουργούν για να παράγουν, να προάγουν και να συντηρήσουν πολλαπλές κοινωνικές ανισότητες που διασταυρώνονται σε μικρό-κοινωνικό δομικό (π.χ. οικογενειακό) περιβάλλον, αλλά και σε μακρο-κοινωνικό δομικό (π.χ. σχολείο, ευρύτερη κοινότητα) επίπεδο για να διαμορφώνουν και να επηρεάζουν την εκάστοτε πρακτική. Σαν αποτέλεσμα, παρατηρείται ότι διατηρούνται τις ανισότητες

υγείας (Bowleg, 2012) και επιπρόσθετα, οι αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης υποβιβάζονται σημαντικά. Σύμφωνα με την Hahn-Tapper (2013), η εκπαίδευση για την κοινωνική δικαιοσύνη αναγνωρίζει τις διαφορές στις κοινωνικές ευκαιρίες για τους νέους και τις μειονεκτούσες ομάδες σε όρους πόρων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων. Η Hahn-Tapper (2013) εξηγεί ότι: «*άλλοι χρησιμοποιούν διαφορετικούς όρους στη θέση της, για παράδειγμα εκπαίδευση κατά του καταπιεσμένου, εκπαίδευση πολυπολιτισμικότητας... και τελικά, οι ορισμοί για την εκπαίδευση και ευρύτερα για την κοινωνική δικαιοσύνη καλύπτουν μια ευρεία γκάμα*» (σ. 412).

Οι Azzarito, Macdonald, Dagkas και Fisette (2016) καταδεικνύουν ότι χρειάζονται σύγχρονες προσεγγίσεις στη διαχείριση ζητημάτων κοινωνικής δικαιοσύνης στον αθλητισμό, στη Φυσική Αγωγή, στη φυσική δραστηριότητα και στην υγεία για να αντιμετωπιστούν οι πολύπλοκες και συχνά κρυμμένες εκδηλώσεις ανισότητας στο σημερινό πλαίσιο της εκπαιδευτικής και της κοινωνικής πραγματικότητας. Υποστηρίζουν ότι σε ορισμένα εκπαιδευτικά πλαίσια, εκπαιδευτικοί που είναι αφοσιωμένοι στην κοινωνική δικαιοσύνη έχουν υποστηρίξει ως αποτελεσματική την ανάπτυξη νέων μορφών κριτικής παιδαγωγικής που ίσως μπορούν να αντιμετωπίσουν τις δύσκολες προκλήσεις που δημιουργεί ο νεοφιλελευθερισμός παγκοσμίως. Επιπρόσθετα, υποστηρίζουν ότι οι ερευνητές στον τομέα (κυρίως) της Φυσικής Αγωγής αλλά και του αθλητισμού πρέπει να επανεξετάσουν, να ξανασκεφτούν και να επαναδιατυπώσουν την ατζέντα της κοινωνικής δικαιοσύνης για να αντιμετωπίσουν τις τρέχουσες ανισότητες που προκαλεί η παγκοσμιοποίηση.

Συνεχίζοντας τον συλλογισμό μας στο πλαίσιο του αθλητισμού, σκεφτόμαστε πολλά παραδείγματα ρατσισμού στον αθλητισμό παγκοσμίως, για παράδειγμα, το περιστατικό κατά τη διάρκεια αγώνων ποδοσφαίρου στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Κυπέλλου Πρωταθλητριών. Τότε ενεπλάκη ο επικεφαλής της FIFA - πρώην πρόεδρος της Sepp Blatter - ο οποίος επέμεινε κατά τη διάρκεια δημοσιογραφικής του συνέντευξης (αργότερα κριθείσας από το CNN) ότι ο ρατσισμός δεν υπάρχει στο ποδόσφαιρο και ότι «κατά τη διάρκεια των αγώνων ποδοσφαίρου ένας παίκτης μπορεί να πει ονόματα (αναφέροντας ρατσιστικές χυδαιότητες) σε άλλον που να στοχεύουν στη φυλή τους, αλλά όλα αυτά τα σχόλια μπορούν να αντιμετωπιστούν και να συγχωρεθούν με μια χειραψία χωρίς καμία ζημιά» (CNN, 2015). Τέτοιου είδους σχόλια από τον επικεφαλής ενός από τους σημαντικότερους και επιδραστικότερους αθλητικούς οργανισμούς παγκοσμίως είναι ακόμα ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο διαμορφώνονται και ενισχύονται οι «διαλεκτικότητες» για τις κοινωνικά μειονεκτικές ομάδες (π.χ. συγκεκριμένης φυλής και φύλου στον αθλητισμό) και «κανονικοποιούνται» συγκεκριμένες λεκτικές συμπεριφορές. Εμβαθύνοντας τις σκέψεις και τις ιδέες μας στον παγκόσμιο αθλητικό χώρο, καταλήγουμε ότι οφείλουμε να εξετάσουμε συστηματικά τη χρήση της γλώσσας στον αθλητισμό, τη Φυσική Αγωγή, τον αθλητισμό αναψυχής καθώς και την ευρύτερη φυσική δραστηριότητα για να διαμορφωθούν νέα και θετικά για τον άνθρωπο δεδομένα στη χρήση της.

Σύμφωνα με τον Beard (1998), η γλώσσα στον αθλητισμό και τη Φυσική Αγωγή μπορεί να διαμορφώσει την πρακτική μας καθώς επηρεάζει ζητήματα όπως το φύλο, τη φυλή, την κοινωνική τάξη, την πολιτική και την αναπαράσταση του αθλητισμού στα μέσα μαζικής ενημέρωσης καθώς και την οικονομία του αθλητισμού. Αυτό αποτελεί καθήκον υψίστης σημασίας καθώς με βάση τις γλωσσικές συναλλαγές, διαμορφώνεται ιδιαίτερα η πρακτική του αθλητισμού και της Φυσικής Αγωγής π.χ. για νέους μειονοτικής εθνοτικής καταγωγής.

Ερευνητικά ευρήματα έχουν υποδείξει ότι εκπαιδευτές, προπονητές και επαγγελματίες υγείας μπορούν να επηρεάσουν και να διαμορφώσουν θετικά ή/και αρνητικά έμφυλες ταυτότητες (π.χ.

δραστηριότητες στη σχολική ΦΑ που διδάσκονται σε κορίτσια ή/και αγόρια, χρήση σεξιστικής και ευρύτερα ακατάλληλης γλώσσας κατά τη διάρκεια μαθημάτων, π.χ. «μην πετάς σαν κορίτσι», «τα αγόρια δεν κλαίνε», «υβριστικές εκφράσεις», «μη λυγίζεις» (βλ. Papadopoulou και Dagkas, 2024 και Wellard 2012 για τα στερεότυπα φύλου στη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό).

Συναντάμε φαινόμενα λοιπόν, όπως τα «ρατσιστικοποιημένα» σώματα, ζητήματα πρακτικής και συμμετοχής στη Φυσική Δραστηριότητα και τον αθλητισμό (δηλαδή πρακτικές μέσω της λογικής της φυλής που κατευθύνουν συγκεκριμένα σώματα σε συγκεκριμένα αθλήματα και πάντα βασισμένα σε εθνικά χαρακτηριστικά; βλ. για παράδειγμα, Dowling & Flintoff 2016, Dagkas & Hunter 2015, Hylton, 2010).

Η γλώσσα μπορεί να διαμορφώσει θετικά πρακτικές του αθλητισμού και της Φυσικής Αγωγής σε περιοχές χαμηλής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης (Papadopoulou & Dagkas, 2024, Dagkas & Stathi, 2007) και τέλος μπορεί να διαμορφώσει και να στοχεύσει στη «σωστή κατεύθυνση» για τη γλώσσα του σώματος και της υγείας και κατ' επέκταση να κριτικάρει εποικοδομητικά τα «παχύ», «λεπτό», «υπέρβαρο και παχύσαρκο» στη δημόσια συζήτηση για την υγεία (Dagkas & Burrows, 2016, Leahy et al., 2015). Η χρήση της «σωστής» γλώσσας από προπονητές και εκπαιδευτές καθώς και από νέους, όσον αφορά τη σωματική συγκράτηση, το κάλυμμα του σώματος και τη θρησκεία, έχει περιγραφεί και από την Benn (2003) ως «στασιμότητα της ανθρώπινης ταυτότητας», η οποία κατά καιρούς υιοθετείται από κορίτσια και γυναίκες μουσουλμάνες και υποδηλώνει πιθανά μια σκόπιμη στρατηγική για να διαπραγματευτούν οι πολιτιστικές και θρησκευτικές τους αξίες με τις σχολικές αξίες και τις πολιτικές πρακτικές (Lewis, Jones και Baker, 2012).

Κατά συνέπεια, οι κοινωνικές ταυτότητες δεν είναι σταθερές και αμετακίνητες, αλλά ενεργητικές και επηρεασμένες από τη δύναμη και τη δυναμική των γλωσσικών ανταλλαγών, οι οποίες καθορίζουν τη σύνθεση πολιτικών και αργότερα την πράξη (Benn, Dagkas & Jawad, 2011). Στη μελέτη τους για την έννοια της «διασταυρούμενης ταυτότητας», οι Dagkas & Hunter (2015) υποστηρίζουν ότι η επίδραση του πεδίου της οικογένειας, που διασταυρώνεται με άλλα πεδία (όπως η σχολική Φυσική Αγωγή και η κοινοτική αθλητική δραστηριότητα), δείχνει ότι η εμπειρία αντιφατικών πεδίων ενεργοποιεί την προσαρμογή του (σύμφωνα με Bourdieu) του *habitus*/συνήθειας στο *capital*/φυσικό κεφάλαιο. Καταλήγουν λοιπόν στο συμπέρασμα ότι η θρησκεία έχει συχνά ελάχιστη επίδραση στην ενσάρκωση του πολιτισμού και της παιδαγωγικής της υγείας, ιδιαίτερα για εκείνους τους νέους με υψηλό οικονομικό κεφάλαιο. Η κατάσταση, ωστόσο, είναι διαφορετική για τους νέους μουσουλμάνους που κατέχουν χαμηλό οικονομικό κεφάλαιο. Συνεχίζοντας, συζητάμε περαιτέρω την έννοια της «φυλής» και της «εθνότητας» με βάση την Critical Race Theory (CRT)/Κριτική Θεωρία για θέματα Φυλής/Εθνότητας για τις λογικές της κοινωνικής κατασκευής της έννοιας της φυλής και τους ρόλους τους στο να διαμορφώνουν την πρακτική και την έννοια των «ρατσιστικοποιημένων» νεανικών σωμάτων.

«Λευκότητα», κριτική θεωρία της φυλής/critical race theory (CRT) και λογική της φυλής

Σύμφωνα με τον Gillborn (2005), η «λευκότητα» δεν είναι μια κουλτούρα αλλά μια κοινωνική έννοια και ένας «φυλετικός λόγος». Για τον Leonardo (2002), τα καθοριστικά χαρακτηριστικά της λευκότητας είναι: i) η αντίδραση στο να ονοματίζονται οι περιγραφές της φυλής (η ανισότητα εξηγείται με αναφορά σε οποιοδήποτε αριθμό εναλλακτικών παραγόντων αντί των ενεργειών των λευκών), ii) η αποφυγή της αναγνώρισης μιας φυλετικής εμπειρίας (ο διαδικαστικός «φυσιολογισμός» ώστε το λευκό να γίνεται η νόρμα από την οποία ξεχωρίζουν οι άλλες φυλές), iii)

η υποβάθμιση της φυλετικής κληρονομιάς (προσπάθεια τερματισμού των παρελθόντων ιστορικών γεγονότων, σαν αυτό να αναιρούσε τη συνεχή σημασία τους σαν πολιτιστικά στοιχεία Gillborn, 2005, σελ. 488). Κατά συνέπεια, η «λευκότητα» έχει αναπτυχθεί ως μια δεδομένη εμπειρία που δομείται με διάφορους τρόπους, όπως στον αθλητισμό, στην παιδαγωγική της υγείας και στις εκπαιδευτικές ρυθμίσεις και πολιτικές. Όσοι λοιπόν δεν αναγνωρίζονται λευκοί δεν έχουν το προνόμιο της «κανονικότητας/νορματικότητας» και συχνά χαρακτηρίζονται κατώτεροι, περιθωριοποιημένοι και «άλλοι» (Gillborn, 2005).

Η Critical Race Theory έχει συμβάλει και εξακολουθεί να συμβάλλει στο να ξεσκεπάσει τις ιεραρχικές εξουσίες της υποταγής και να απομακρύνει τις επιφανειακές αναγνώσεις της «λευκής ανωτερότητας». Έχει επίσης, λειτουργήσει σαν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο για να εντρυφήσει στον ρατσισμό και οι θεωρητικοί της το χρησιμοποιούν για να παρουσιάσουν εναλλακτικές κριτικές και παρεμβάσεις στο κοινωνικοπολιτικό, παιδαγωγικό και νομικό σύστημα. Η CRT περιγράφεται σαν μια υβριδική «σχολή σκέψης», καθώς αντλεί από μεγάλο αριθμό σχετικών επιστημών για να ενσωματώσει μια «διατομεακή» προσέγγιση στην ανάπτυξη της σχετικής θεωρίας και της πράξης σχετικά με τον ρατσισμό στην κοινωνία (Stovall, 2005, αναφέρεται στον Hylton, 2010, σελ. 338). Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η CRT δεν είναι μια θεωρία αλλά μια συλλογή σχετιζόμενων πεποιθήσεων για τη σημασία της φυλής και για το πώς λειτουργεί στις δυτικές κοινωνίες (Gillborn, 2010).

Η «Λογική της Ράτσας»/Ρατσισμός (Hylton, 2010) έχει χρησιμοποιηθεί για να υποστηρίξει διακριτικές ενέργειες προς έγχρωμους και λευκούς νέους (Dagkas, 2016). Είναι μια επικίνδυνη αλλά διαδεδομένη ιδεολογία βασισμένη σε απλουστευτικές υποθέσεις ότι οι λευκοί είναι ανώτεροι διανοητικά, ενώ οι έγχρωμοι είναι σωματικά ανώτεροι (Dagkas, 2014). Ως τέτοιο, το μυαλό αξιολογείται πάνω από το σώμα και, συνεπώς, οι λευκοί είναι ανώτεροι από τους «μαύρους». Η ιδεολογία της «Λογικής της Ράτσας»/Ρατσισμός έχει αναθεωρηθεί συνεχώς μέσα στα χρόνια για να ταιριάζει σε νέες συνθήκες, να εξηγήσει τις αντιφάσεις και να δικαιολογήσει νέες μορφές φυλετικής διάκρισης ειδικά στο πλαίσιο του αθλητισμού και της φυσικής δραστηριότητας. Η «Λογική της Ράτσας» αναδεικνύει το χρώμα του δέρματος και τη φυλετική ταξινόμηση σε μια θέση πρωταγωνιστικής σημασίας όσον αφορά στην αντίληψη και στην ερμηνεία πληροφοριών στον κόσμο γύρω μας. Ως εκ τούτου, ο αθλητισμός έχει χρησιμοποιηθεί σαν «ρόπαλο τιμωρίας» για πολλούς έγχρωμους νέους μέσω της διακίνησης συγκεκριμένων σωμάτων για να κάνουν συγκεκριμένα αθλήματα βασισμένα σε βιολογικές υποθέσεις. Αυτές οι υποθέσεις έχουν διεισδύσει στις παιδαγωγικές πρακτικές (δηλαδή πρακτικές των καθηγητών Φυσικής Αγωγής και προπονητών επί δεκαετίες) που είναι εμφανείς ακόμη και στην σημερινή κοινωνία (Hylton, 2015), με την απουσία πολλών διαφορετικών σωμάτων από ορισμένα (υψηλή κοινωνική τάξη) αθλήματα ή την υπερ-αντιπροσώπηση σε άλλα αθλήματα (συγκεκριμένα αθλήματα συνυφασμένα με την εργατική/χαμηλή κοινωνική τάξη) (Dagkas & Stathi, 2007). Πράγματι, ο αθλητισμός έχει συσχετιστεί όχι μόνο με την αρρενωπότητα αλλά και με τη λευκότητα και σε άλλες περιπτώσεις με τη «μαυρίλα» (Bramham, 2003), υποδηλώνοντας ότι οι μειονοτικές εθνοτικές ομάδες παραμένουν περιθωριοποιημένες στην παγκόσμια αθλητική κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα ξεχωρίζουν με τις επιδόσεις τους.

Ο Burdsey (2007) καταγράφει ότι οι νέοι από μειονοτικές εθνοτικές ομάδες έχουν περιθωριοποιηθεί από την ανάπτυξη του αθλητισμού στον Δυτικό κόσμο. Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο,

έρευνες έχουν δείξει ότι οι λευκοί καθηγητές και προπονητές σκέφτονται ότι η αρρενωπότητα των ασιατικών αγοριών σημαίνει αδυναμία και τα οδηγεί σε ένα στερεότυπο ότι οι νέοι Ασιάτες δεν ενδιαφέρονται για τον αθλητισμό ή ότι τα αθλητικά σώματα δεν εκτιμώνται στις ασιατικές κοινότητες (Hill, 2013). Επιπλέον, ο Burdsey (2007) υποστηρίζει ότι στο ποδόσφαιρο στο Ηνωμένο Βασίλειο, υπήρξε σωματική περιθωριοποίηση, καθώς τα ασιατικά αγόρια με τα «αδύναμα σώματα» δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν σωματικά στις απαιτήσεις του αθλήματος καθώς δεν είχαν «υγιά και δυνατή» σωματική δομή και επομένως, οι περισσότεροι απορρίπτονταν κατά τη διάρκεια της ερασιτεχνικής τους καριέρας (Burdsey, 2007). Και εδώ ξανά η «γλώσσα» της βιολογίας διεισδύει στις πρακτικές και διαμορφώνει την πρακτική για πολλούς μειονοτικούς νέους (Bhopal, 2007). Αυτό ακόμα καταγράφηκε σε πολλές από τις συνεντεύξεις που πραγματοποίησαν οι Dagkas και Hunter (2015) με νέους Ασιάτες και μουσουλμάνους που συζήτησαν τη «σωματικότητα» τους, με πολλούς να υποδεικνύουν ότι τα αρνητικά στερεότυπα των καθηγητών και των προπονητών περιόρισαν τις εμπειρίες και την πρακτική τους σε συγκεκριμένο αθλητικό πεδίο.

Ο Millward (2008) επεκτείνει τη σκέψη του για τα αρνητικά στερεότυπα και δηλώνει ότι υπάρχει μια παρανόηση ότι οι Βρετανοί Ασιάτες δεν μπορούν να παίξουν ποδόσφαιρο επειδή καταναλώνουν λάθος τρόφιμα ή δεν έχουν ενθουσιώδη συμμετοχή στο αθλητισμό. Εκτός από αυτές τις αξιώσεις, λέγεται επίσης ότι ο μόνος τρόπος για τους Βρετανούς Ασιάτες μουσουλμάνους ποδοσφαιριστές να γίνουν αποδεκτοί στις βρετανικές μη-μουσουλμανικές ομάδες είναι να ενσωματωθούν στις λευκές ανδρικές αξίες (Millward, 2008). Παράλληλα, οι Ahmad και Bradby (2008) υποστηρίζουν ότι η αρχή της έννοιας της ομογενούς ρίζας στην ιδεολογία της «λευκότητας» είναι ενσωματωμένη σε θεσμούς και, συνεπώς, διαθέτει μειονεκτήματα για τις «εθνοτικές μειονότητες» (σελ. 9). Οι συζητήσεις γύρω από τις μειονοτικές εθνοτικές ομάδες ως μια ομογενή ομάδα μπορούν να γίνουν αντιληπτές σαν μια απαραίτητη προσέγγιση και συνάμα προβληματική, αφού αυτό περαιτέρω «κανονικοποιεί» τον λόγο της λευκότητας, προωθεί τη φυλετική ταξινόμηση και περιθωριοποιεί τους ήδη περιθωριοποιημένους νέους, π.χ. από εθνοτικές μειονοτικές ομάδες.

Σε αυτή την έννοια, βλέπουμε για ακόμα μια φορά την έννοια της «περιθωριοποίησης» και τώρα, περισσότερο από ποτέ, είναι απαραίτητη η ανάλυση και η εξέταση των θεμάτων της παιδαγωγικής του σώματος και της υγείας με σύγχρονες προσεγγίσεις και βασισμένες στο πώς γίνονται αντιληπτές από νέους ανθρώπους ποικίλων εθνοτικών καταβολών. Σε πολλές περιπτώσεις βέβαια, ο *«άλλος λειτουργεί όχι μόνο σαν ένας τρόπος για τη διατήρηση των αλληλοσυνδεμένων συστημάτων της φυλής, της κοινωνικής τάξης και γένους, αλλά και σαν ένας τρόπος για την αναπαραγωγή ενός κοινωνικού, ηθικού κανονισμού στον οποίο οι άνθρωποι τοποθετούνται στο περιθώριο»* (Dagkas & Hunter 2015, σ. 556).

Καταλήγοντας και έχοντας συζητήσει την έννοια της λευκότητας και της CRT, θα αναφερθούμε στα θέματα που αντιμετωπίζουν τα ρατσιστικοποιημένα σώματα στη Φυσική Αγωγή και του αθλητισμού, της φυσικής δραστηριότητας και της παιδαγωγικής της υγείας όπως ενδεχομένως διαμορφώνονται από τις πολιτικές και τις διδακτικές πρακτικές της δημόσιας υγείας που εφαρμόζονται σε παγκόσμιο επίπεδο.

Διασταυρωτικότητες, Φυσική Αγωγή, Αθλητισμός και Άσκηση-για-Όλους

Το 2001, οι τροποποιημένες οδηγίες από το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας στις ΗΠΑ παρείχαν καθοδήγηση για τη συμπερίληψη γυναικών και μειονοτήτων όταν συμμετέχουν σε έρευνες και για την αναφορά των διαφορών ως προς φύλο/γένος και την εθνοτική/φυλετική καταγωγή τους. Σύμφωνα με τον Bowleg (2012), το πρόβλημα με τη δήλωση για τις γυναίκες και τις μειονοτικές ομάδες είναι ότι συνεπάγεται αμοιβαιότητα αυτών των πληθυσμών σχετικά με την υγεία και,

επεκτείνοντας τους σκοπούς αυτού του άρθρου, για την παιδαγωγική της υγείας. Ο Bowleg (2012) σχολιάζει επίσης ότι μόλις το 2011 το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικών Υπηρεσιών των ΗΠΑ αναγνώρισε ότι: «χαρακτηριστικά όπως η φυλή ή η εθνική καταγωγή, η θρησκεία, το κοινωνικοοικονομικό καθεστώς, το φύλο, η ηλικία, η ψυχική υγεία, η αναπηρία, η σεξουαλική ταυτότητα ή φύλο, η γεωγραφική τοποθεσία ή άλλα χαρακτηριστικά που ιστορικά συνδέονται με εξαίρεση ή διάκριση είναι γνωστά ότι επηρεάζουν την κατάσταση της υγείας» (σελ. 1267). Αυτό είναι αρκετά ανησυχητικό για την έρευνα της παιδαγωγικής της (δημόσιας) υγείας, καθώς τα θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης έχουν αγνοηθεί εδώ και πολλά χρόνια και οι περισσότερες δημόσιες πολιτικές υγείας υιοθετούν μια "τυφλή στο χρώμα" προσέγγιση του τύπου "μέγεθος-ένα".

Παρόλο που υπάρχουν παραδείγματα πληροφοριών και ενδιαφέρουσες ερευνητικές εργασίες που προκύπτουν από επιδημιολογικές προσεγγίσεις για τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ εθνοτικής καταγωγής και υγείας, υπάρχουν ταυτόχρονα πολλές και σημαντικές ελλείψεις (Karslen, 2004). Ο Karslen (2004) τονίζει ότι οι αναλύσεις πραγματοποιούνται μερικές φορές σε μία μόνο «εθνική» ομάδα, χωρίς καμία σύγκριση (από τη βιβλιογραφία ή άλλες πηγές) για το πώς, ή αν, αυτές οι εμπειρίες υγείας ή πεποιθήσεις διαφέρουν από εκείνες άλλων εθνοτικών ομάδων. Παράλληλα, σε πολλές περιπτώσεις επιδημιολογικών μελετών, οι τομείς διασταυρώσεων συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των αδικημένων αγνοούνται. Και πάλι, τίθεται το ερώτημα αν, επειδή κάποιοι άνθρωποι αποτελούν μια εθνοτική μειονότητα, πιθανά κάποια εμπειρία σχετική με τη διατήρηση της υγείας τους είναι προβληματική (Karslen, 2004) ίσως λόγω του τρόπου με τον οποίο ενεργοποιούν τη φυσική δραστηριότητα, τον αθλητισμό και εκφράζουν τον δημόσιο λόγο τους για την υγεία.

Επιπλέον ευρήματα από άλλες έρευνες επικεντρώνονται σε γενικές γενετικές και πολιτιστικές εξηγήσεις (Bhopal, 2007) αναφορικά με τη σχέση μεταξύ εθνικής κατάστασης και άλλων δεικτών, με ασαφή ερμηνεία σχετικά με το τι εννοείται πραγματικά σαν "εθνικότητα" ή "φυλή". Παράλληλα, για το πώς αυτές οι έννοιες και οι παράμετροι ενδέχεται να επηρεάσουν την υγεία (Karslen, 2004) και πώς η λύση των προβλημάτων μπορεί να βρεθεί εντός της ομάδας. Επιπλέον, είναι γενικά αποδεκτό ότι οι ενσωματωμένες/σωματοποιημένες πρακτικές της ομάδας είναι ευθύνη της εκάστοτε ομάδας, άρα η ατζέντα της χρειάζεται διόρθωση ή/και προσαρμογή.

Σύμφωνα με τη θεωρία των Διασταυρωτικότητας, οι ανισότητες δεν οφείλονται ποτέ σε έναν μόνο παράγοντα αλλά σε πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις διαφορετικών κοινωνικών θέσεων, προηγούμενων εμπειριών, ιεραρχιών και σχέσεων εξουσίας - όλα είναι παρόντα σε τυπικές παιδαγωγικές ρυθμίσεις και πολιτικές (Crenshaw, 1991). Η αναγνώριση της ύπαρξης πολλαπλών διασταυρούμενων ταυτοτήτων σε παιδαγωγικά πλαίσια είναι ένα αρχικό βήμα για την κατανόηση της πολυπλοκότητας των ανισοτήτων υγείας για πληθυσμούς από ιστορικά καταπιεσμένες ομάδες. Από την προοπτική των Διασταυρωτικότητας, καμία κοινωνική κατηγορία ή μορφή κοινωνικής ανισότητας δεν είναι πιο εμφανής από μια άλλη. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετάσουμε τη διασταυρούμενη κατάσταση ποικίλων κοινωνικών κατηγοριών εντός της υπάρχουσας παιδαγωγικής, μαζί με τον τρόπο με τον οποίο τα αθλητικά περιβάλλοντα παραβλέπουν τις πολλαπλές ταυτότητες και τα διάφορα μη-κανονικά σώματα (Papadopolou & Dagkas, 2024).

Οι Διασταυρωτικότητες αναφέρονται σε ένα θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση και εξέταση του τρόπου με τον οποίο διάφορες κοινωνικές ταυτότητες διασταυρώνονται στο μικροεπίπεδο της ατομικής εμπειρίας για να αντικατοπτρίζουν αλληλοσυνδεόμενα συστήματα ιεραρχιών, κυριαρχίας και καταπίεσης και ανισότητες στο μακροεπίπεδο (Papadopolou & Dagkas, 2024). Θεμελιώδεις

αρχές των Διασταυρωτοτήτων είναι πολύ σημαντικές για τη δημόσια υγεία, και μπορούν να επεκταθούν στην παιδαγωγική της υγείας και στον αθλητισμό ως εξής: (1) «οι κοινωνικές ταυτότητες δεν είναι ανεξάρτητες και μονοδιάστατες, αλλά πολλαπλές και διασταυρούμενες» (2) «άνθρωποι από πολλαπλές ιστορικά καταπιεσμένες και μειονεκτούσες ομάδες είναι το κεντρικό ή αφετηριακό σημείο» και (3) «πολλές κοινωνικές ταυτότητες στο μικροεπίπεδο (δηλαδή η διασταύρωση φυλής, φύλου και κοινωνικοοικονομικής θέσης) διασταυρώνονται με μακροεπίπεδα δομικά στοιχεία (δηλαδή φτώχεια, ρατσισμός και σεξισμός) για να επιδείξουν ή να παράγουν αποκλίσεις στα αποτελέσματα υγείας» (Papadopoulou & Dagkas, 2024).

Επιπλέον, στις σύγχρονες νεοφιλελεύθερες κοινωνίες, οι «κανονικοποιημένοι» λόγοι για την υγεία λειτουργούν για να δημιουργήσουν την αίσθηση ηθικής υποχρέωσης για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των ανθρώπινων σωμάτων μέσω των στατιστικών αναλύσεων της ασθένειας (Azzarito, Macdonald, Dagkas & Fisette, 2016; Dagkas 2014). Μια τέτοια προσέγγιση εμποδίζει τη γενική κατανόηση των διαδικασιών στον εποικοδομητικό ρόλο της ευρύτερης φυσικής δραστηριότητας, της Φυσικής Αγωγής και του αθλητισμού. Η φροντίδα και η παρουσίαση του σώματος δηλώνεται σαν θέμα δημόσιας και πολιτικής σημασίας. Ο φασισμός του σώματος επικρατεί και κυριαρχεί μαζί με αυτή την επισήμανση. Σύμφωνα με την McDonald (2007), ο ρόλος των νεοφιλελεύθερων απόψεων για το σώμα και τις πολιτικές της κυβέρνησης μοιάζει με φασιστική πρακτική στην κεντρικότητα και τη βαρβαρότητα του σώματος με βάση την απόδοση. Με παρόμοιο τρόπο, σήμερα, ο αθλητισμός, η Φυσική Αγωγή και η φυσική δραστηριότητα λειτουργούν για τον σκοπό της ανάπτυξης και προβολής συγκεκριμένων «εικόνων» του σώματος, «ρυθμίζοντας τον τρόπο που οι έφηβοι και οι νέοι σχετίζονται με τα σώματά τους και, ως αποτέλεσμα, διαμορφώνουν μια ιδεολογία του σώματος ως μηχανή» (Brohm, 1989, παρατίθεται στη McDonald, 2007, σελ. 66). Το άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η αναγνώριση του πώς τα συστήματα προνομιών και καταπίεσης, που οδηγούν σε πολλαπλές κοινωνικές ανισότητες (π.χ. ρατσισμός και κλασικισμός), διασταυρώνονται στο μικρο (οικογενειακό περιβάλλον) και μακροκοινωνικό-δομικό (σχολείο, κοινότητα) επίπεδο για να ενεργοποιήσουν την υγεία και τον φυσικό πολιτισμό έχοντας σαν αποτέλεσμα τη διατήρηση των ανισοτήτων στην έννοια της «υγείας» (Bowleg, 2012).

Συμπερασματικές σκέψεις

Η κατανόηση των διαφορετικών αξιών του σώματος και των τρόπων με τους οποίους το σώμα επηρεάζεται από πρακτικές στη Φυσική Αγωγή, τον αθλητισμό και τη φυσική δραστηριότητα είναι σημαντική για τη σύνθεση και εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών και στρατηγικών στοχευμένων στην «υιοθέτηση» διαφορετικών πραγματικοτήτων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Η υιοθέτηση της προσέγγισης των Διασταυρωτοτήτων στον τομέα του αθλητισμού και της Φυσικής Αγωγής και της ευρύτερης φυσικής δραστηριότητας (Papadopoulou & Dagkas, 2024) καλεί τους ερευνητές παγκοσμίως να διευρύνουν τα πλαίσια αναφοράς και να εξηγήσουν τις πολλαπλές θέσεις σχετικά με τον αθλητισμό, τη φυσική δραστηριότητα και τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις υγείας στα σχολεία και πέρα από αυτά, για να αποκαλύψουν πολλαπλές καταπιεστικές πρακτικές, π.χ. μέσω συγκεκριμένων γλωσσικών εκφράσεων αλλά και πρακτικών. Η εκπαίδευση και η συνεχής κατάρτιση των εκπαιδευτικών, των προπονητών, των διοργανωτών αθλητικών δραστηριοτήτων και των διοργανωτών χρειάζεται να ενσωματώνει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για τα διάφορα κοινωνικά πρότυπα και τις ανάγκες των «μη-κανονικών κοινωνικά κατασκευασμένων» σωμάτων (Curry et al., 2016). Χρειάζονται συντονισμένες προσπάθειες και συνεργασία της πολιτείας με την ακαδημαϊκή

κοινότητα για την αναβάθμιση του κύρους και της κατάρτισης του επαγγέλματος, όπως η διδασκαλία, η προπόνηση και η εφαρμογή ηγετικών στάσεων και τάσεων σε πληθυσμούς κοινωνικά μειονεκτικούς, π.χ. γυναίκες και πρόσφυγες. Η συμμετοχή στον αθλητισμό και στην ανώτατη εκπαίδευση εξαρτάται από και, ταυτόχρονα, παρέχει και πρέπει να συνεχίσει να παρέχει φυσικό, κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο (Dagkas, 2016). Είναι εξαιρετικά σημαντικό να ανταποκριθούμε κριτικά στις παιδαγωγικές πρακτικές που κανονικοποιούν και βλέπουν «φυσιολογικά» σώματα, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζουν όσους δεν συμμορφώνονται σαν «άρρωστους» ή σε «κίνδυνο». Πρόκειται για πρακτικές οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις είναι απολύτως χρωματο-τυφλές και ενθαρρύνουν την έννοια της «ξενοφοβικής υστερίας». Συνάμα, οι στατιστικές έρευνες (σε πολλά δημόσια έγγραφα υγείας και πολιτικές παγκοσμίως) συχνά σχεδιάζονται για να προσελκύσουν την προσοχή σε περιοχές "ανάγκης" και να καθοδηγήσουν την ανάπτυξη πολιτικών και την κυβερνητικών επενδύσεων με το να συνθλίβουν εθνοτικές κατηγορίες. Επιπρόσθετο αποτέλεσμα αποτελεί να δημιουργούν "γεωγραφίες έλλειψης" (Rose, 2006) καθώς και κοινότητες που μυθοποιούνται (και επισημαίνονται) με τρόπους που διαιωνίζουν αρνητικές φαντασιώσεις των ανθρώπων σαν "παθητικούς, ακινητοποιημένους και αποσυνδεδεμένους" (Hanley, 2008, σελ. ix). Κατά συνέπεια, οι διαδικασίες "othering" και μειονεκτικοποίησης είναι κοινές ενέργειες που καθιστούν τους «άλλους» θύματα και περαιτέρω κανονικοποιούν τις ιδεώδεις λευκές μεγαλοαστικές, μεσοαστικές και μικροαστικές αξίες γύρω από τον αθλητισμό και τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, την προσωπική δράση για τη φυσική δραστηριότητα και τις "κατάλληλες" υγιεινές πρακτικές.

Παγκοσμίως, η ακαδημαϊκή έρευνα (Papadopoulou & Dagkas, 2024, Azzarito et al., 2017, Dagkas, 2016, Dagkas & Stathi, 2007) καταδεικνύει ότι η έμφαση οφείλει να είναι στην αύξηση της κατανόησης της ποικιλίας και της πολυπλοκότητας των κοινωνικών ταυτοτήτων. Η πραγματικότητα είναι ότι σχετικές ελευθερίες καθώς επίσης θέσεις και λόγοι για τα σώματα» από βιολογικής και κοινωνιολογικής άποψης συνεχίζουν να υπάρχουν στις ζωντανές εμπειρίες έγχρωμων και άλλων μειονοτικά εθνοτικών νέων στους χώρους που κινούνται και που «καταλαμβάνουν». Εδώ αξίζει να αναφερθεί ότι συμπεριλαμβάνονται συγκεκριμένες πολιτιστικές πρακτικές σχετικά με την πρακτική του αθλητισμού, φυσικής δραστηριότητας και της Φυσικής Αγωγής στον ρόλο της παιδαγωγικής προσέγγισης της υγείας του ατόμου. Αναμφισβήτητα, ο ρατσισμός και η λογική της φυλής είναι εμφανείς και διατηρούνται σε παιδαγωγικούς χώρους διακυβεύοντας τις εμπειρίες και τον τρόπο με τον οποίο οι έγχρωμοι νέοι και ή/και άλλοι «μειονοτικούς» νέοι εκτελούν και συμμετέχουν στον αθλητισμό, τη Φυσική Αγωγή και την ευρύτερη φυσική δραστηριότητα. Πρακτικές τέτοιου είδους σπάνια έχουν θετικές επιπτώσεις στα συγκεκριμένα «φυσικά» και «κοινωνικά» σώματα με τα φαινόμενα της απομόνωσης και του κοινωνικού εκφοβισμού να επηρεάζουν πολλούς κοινωνικά μειονεκτικούς ή εθνοτικά μειονοτικούς νέους.

Βιβλιογραφία

- Ahmad, W., & Bradby, H. (2008). Ethnicity and Health: Key Themes in a Developing Field. *Current Sociology*, 56(1), 47-56. <https://doi.org/10.1177/0011392107084378>.
- Azzarito, L. (2014). *Revitalizing the PE social-justice agenda in the global era: Where do we go from here?* Symposium conducted at the meeting of the American Educational Research Association, Philadelphia, USA.

- Azzarito, L., Macdonald, D., Dagkas, S., & Fisette, J. (2017). Revitalizing the PE social-justice agenda in the global era: Where do we go from here? *Quest*, 69(2), 205-219.
- Beard, A. (1998). *Language of Sport*, London Routledge.
- Benn, T., Dagkas, S., & Jawad, H. (2011). Embodied faith: Islam, religious freedom and educational practices in physical education, *Sport, Education and Society*, 16, 17-34.
- Benn, T. (2003). Muslim women talking: Experiences of their early teaching careers, in H. Jawad, and T. Benn (Eds.), *Muslim women in the United Kingdom and beyond: Experiences and images* (pp. 131-150). Leiden, Netherlands: Brill.
- Bhopal, R. (2007). Ethnicity, race and health in multicultural societies. Oxford, England: Oxford.
- Bowleg, L. (2012). The problem with the phrase women and minorities: Intersectionality—an Important Theoretical Framework for Public Health. *Am J Public Health*, 102(7), pp.1267-1273.
- Bramham, P. (2003). Boys, Masculinities and PE. *Sport, Education and Society*, 8(1), pp.57-71.
- Burdsey, D. (2007). *British Asians and Football: Culture, Identity, Exclusion*, London, Routledge.
- CNN, 2015. 'Sepp said what?!' Blatter's biggest bloopers [online]. Available from: <http://edition.cnn.com/2015/05/29/football/fifa-sepp-blatter-gaffes-football/> [Accessed 11 January 2016].
- Crenshaw, K. (1991) 'Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Colour', *Stanford Law Review*, 43 (6) pp. 1241-1299.
- Curry, W., Dagkas, S., & Wilson, M. (2016). Levels and patterns of physical activity and sedentary time among superdiverse adolescents in East London: A cross-sectional study. *Ethnicity and Health*, 22(3), pp. 242-256.
- Dagkas, S. (2014). Who has health problems? Class, racialisation and health. In K. Fitzpatrick, & R. Tinning (eds) *Health Education: A New Body Fascism* (pp. 75-86). New York, NY: Routledge.
- Dagkas, S. (2016). Problematizing social justice in health pedagogy and youth sport: intersectionality of race ethnicity and class, *Research Quarterly for Exercise and Sport*.
- Dagkas, S., & Burrows, L. (2016). *Families, Young People, Physical Activity and Health: Critical Perspectives* (eds). London, Routledge.
- Dagkas, S., & Hunter, L. (2015). 'Racialised' pedagogic practices influencing young Muslims' physical culture. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 20(5), 547–558. <https://doi.org/10.1080/17408989.2015.1048210>
- Dagkas, S., & Stathi, A. (2007). Exploring social and environmental factors affecting adolescents' participation in physical activity. *European Physical Education Review*, 13(3), pp.369-384.
- Dowling, F., & Flintoff, A. (2015). A whitewashed curriculum? The construction of race in contemporary PE curriculum policy. *Sport, Education and Society*, pp.1-13.
- Erasmus+. 2024. Retrieved from [Home - Erasmus+ \(europa.eu\)](https://home-erasmus.europa.eu).
- European Union Work Plan for Sport for 2011-2014. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:ef0029&from=EN>
- Gillborn, D. (2005). Education policy as an act of white supremacy: Whiteness, critical race theory and educational reform. *Journal of Education Policy*. 20, 485–505.
- Gillborn, D. (2010). The white working class, racism and respectability: Victims, degenerates and interest-convergence. *British Journal of Educational Studies*, 58, 3–25.

- Hahn-Tapper, J.A. (2013). A pedagogy of social justice education: Social identity theory, intersectionality, and empowerment. *Conflict Resolution Quarterly*, 30, 411-445.
- Hanley, L. (2008). *Estates: an Intimate History*. London: Granta Books.
- Hill, J. (2013). 'If you miss the ball, you look like a total muppet!' Boys investing in their bodies in physical education and sport. *Sport, Education and Society*, 20(6), pp.762-779.
- Hylton, K. (2010). How a turn to critical race theory can contribute to our understanding of "race," racism, and anti-racism in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 45, 335–354.
- Hylton, K. (2015). 'Race' talk! Tensions and contradictions in sport and PE. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 20(5), pp.503-516.
- Karslen, S. (2004). "Black like Beckham"? Moving beyond definitions of ethnicity based on skin colour and ancestry. *Ethnicity & Health*, 9, 107–137.
- Leahy, D., Burrows, L., McCuaig, L., Wright, J., & Penney, D. (2015). *School health education in changing times: Curriculum, pedagogies and partnerships*. London, Routledge.
- Lewis, G., Jones, B., & Baker, C. (2012). Translanguaging: developing its conceptualisation and contextualisation. *Educational Research and Evaluation*, 18(7), pp. 655-670.
- Macdonald, D. (2012). Like a fish in water. Physical education policy and practice in the era of neoliberal globalization. *QUEST*, 63, 36–45.
- McDonald, I. (2007). Political somatics: Fascism, physical culture, and the sporting body. In J. Hargreaves, & P. Vertinsky, (Eds.), *Physical culture, power, and the body* (pp. 52–73). London, UK: Routledge.
- Millward, P. (2008). Rivalries and racisms: 'closed' and 'open' Islamophobic dispositions amongst football supporters. *Sociology Research Online*, 13(6).
- O'Sullivan, D. (2012). Justice, culture and the political: Determinants of indigenous Australia health. *Ethnicities*, 12, 687–705.
- Papadopoulou, F., & Dagkas, S. (2024). Sport, Physical Education (PE) and Sport-for-All (SfA) programmes. Intersectional perspectives from Cyprus and Greece. In Lawrence, S., Hill, J., & Mowatt, R. (Eds.). *Routledge Handbook of Sport, Leisure, and Social Justice (1st ed.)*. (pp. 349-362). Routledge: New York.
- Rose, G. (2006). Spatialities of "community", power and change: The imagined geographies of community arts projects. *Cultural Studies*, 1, 1–16.
- UNESCO (2013). *Declaration of Berlin: 5th International Conference for ministers for physical education and sport (MINEPS V)*.
- Wellard, I. (2012). Sexuality and Youth Sport, in S. Dagkas & K. Armour (eds). *Inclusion and Exclusion through Youth Sport*. (pp. 100-112). London, UK: Routledge.

Social Justice and Intersectionality in Sport, Physical Education, Physical Activity, Sport-for-All and the Pedagogy of Health

Dagkas Symeon

Professor of Sport Science, Physical Education and Physical Activity. Vice Chancellor of the University of Chichester, UK

Papadopoulou Foteini

Lecturer of Sport Science, Physical Education, Physical Activity and Sport-for-All. Metropolitan College, GR

ABSTRACT

Sport, Sport Pedagogy and Education for Social Justice focus on and highlight social inequalities and injustice among socially disadvantaged communities. Our text delves deep and critically analyses issues of social justice and sport relevant to health and public health; along with physical activity, these are issues that concern all young people from social disadvantaged communities, for example, the ones of particular racial backgrounds. In parallel, this text explores and discusses the significance of employing *Intersectionality* in current and future sport research. *Intersectionality* engages with sport, physical activity and pedagogy of health and it simultaneously appears ideal to promote the principles of social justice and to thoroughly explain the complicated relationships that exist and intersect in social issues [e.g. race, gender and social class]; further, *Intersectionality* influences human action and suggests sport and physical activity as a vehicle for breaking the barriers for socially disadvantaged young people, such as people of color and/or of various racial backgrounds(e.g. Black, Asian Ethnic Minorities/BAME).

Key words: Social Justice, Intersectionality, Pedagogy of Health, Gender, Race, Ethnicity

Corresponding address:

Dagkas Symeon

Professor of Sport Science, Physical Education and Physical Activity

Vice Chancellor of the University of Chichester/UK.

University of Chichester, College Lane, Chichester, West Sussex, PO19 6PE

E-mail:

s.dagkas@chi.ac.uk